

Książkę napisaną językiem jasnym i zrozumiałym czyta się z wielkim zainteresowaniem. Może ona być wielką pomocą dla tych, których interesuje okres intertestamentalny i judeochrześcijański.

Kraków

JOLANTA WŁODARCZYK

M. CZAJKOWSKI, *Biblia dziś odczytana*, Warszawa 1988, str. 179.

Z radością stwierdzamy fakt, że wzrasta w Polsce zainteresowanie Biblią wśród coraz szerszych kręgów wiernych. Pociąga to za sobą potrzebę dostarczenia zainteresowanym odpowiednich, popularyzujących pomocy. Wydaje się, że z różnych względów jest ich u nas wciąż za mało. Dlatego z zadowoleniem należy zauważyć pojawienie się książki Mariana Czajkowskiego *Biblia dziś odczytana*. Ma ona charakter popularyzujący.

Praca składa się z dwóch części. Pierwsza (*Główne prawdy w Biblii*) obejmuje 36 artykułów, które autor opublikował w „Tygodniku Polskim” 1985 r. Autor wybrał tylko niektóre tematy, jakie — jego zdaniem — „właśnie dzisiaj, w naszych czasach, mają jakąś szczególną wartość kulturową i egzystencjalną i to nie tylko dla ludzi wierzących” (s. 5). Ta pierwsza część obejmuje siedem rozdziałów: Bóg w Starym Testamencie (4 tematy), główne prawdy antropologii biblijnej (10 tem.), teologia życia ludzkiego (7 tem.), człowiek a świat (4 tem.), podstawowe zasady współżycia społecznego (4 tem.), rzeczy ostateczne człowieka (4 tem.), z problematyki biblijnej filozofii życia (3 tem.).

Przegląd tytułów rozdziałów mógłby wskazywać, że pierwszy rozdział poświęcony jest problematyce Starego Testamentu, a pozostałe — całej Biblii. Tak jednak nie jest. Autor opiera się bowiem w swoich rozważaniach prawie wyłącznie na tekstach Starego Testamentu. Czasem jednak — bez podania wyraźnego kryterium — sięga do tekstów Nowego Testamentu (np. s. 49; 52—54). Z tego też powodu dla większości przedstawionych w I. części tematów właściwszy byłby tytuł „Stary Testament dziś odczytany”.

Jak sam autor zaznacza — „stopień popularyzacji jest w poszczególnych opracowaniach tej książki nierówny” (s. 6). Różnice jednak nie są tak istotne, by przeszkadzały w lekturze. A czyta się tę książkę lekko i z dużym zainteresowaniem. Autor obdarzony jest talentem popularyzatora. Potrafi zainteresować czytelnika. Wykazuje przy tym znajomość przedstawionych zagadnień biblijnych.

Autor traktuje swoje opracowanie jako eseje. Trudno więc mieć do niego pretensje, że nie są one wyczerpujące. Mogą jednak być cennym wprowadzeniem w dalszą lekturę Biblii.

Jak nierówny jest stopień popularyzacji, nierówny też jest stopień wykorzystania Biblii w poszczególnych opracowaniach. Czasem wydaje się, że jest jej po prostu za mało. Zamiast więc opowiadać teksty biblijne własnymi słowami, może lepiej byłoby je przytoczyć (np. s. 12-13; 24). Niekiedy ma się też wrażenie, że przytaczane teksty służą tylko ilustracji przeprowadzanych rozważań, zaś podawane stwierdzenia za mało wynikają z Biblii (np. s. 25-27). Zdarza się, że refleksje autora są jakby na marginesie tekstów biblijnych (np. s. 40; 65; 147-149).

W popularyzacji nieuchronne są uproszczenia. Trzeba się jednak strzec, żeby nie były rażące i nie zawierały błędów. Takich rażących uproszczeń nie ustrzegł się autor *Biblii dziś odczytanej*. Trudno bowiem zgodzić się z takim zdaniem: „W skład Biblii wchodzi bowiem około siedemdziesięciu najróżnorodniejszych ksiąg, które powstały w różnych epokach, w różnych sytuacjach historii Izraela” (s. 155). Nie jest prawdą, że wszystkie księgi Nowego Testamentu zależą głównie od historii Izraela. Podobny sprzeciw budzi stwierdzenie: „Biblia mówi o Bogu na sposób ludzi, którzy żyli kilka wieków przed Chrystusem” (s. 157). Prawdopodobnie ma autor na myśli tylko Stary Testament, ale tytuł *Biblia dziś odczytana* nie pozwala na takie „zaokrąglenie”.

Uwagi krytyczne odnośnie do cz. I. nie podważają jej dużej wartości. Niektóre spostrzeżenia autora godne są podkreślenia. Ciekawy jest wniosek, że płodność nie jest nakazem lecz błogosławieństwem (s. 29). W temacie *Powołanie do małżeństwa* autor umiejętnie i twórczo wykorzystał Rdz 3 i Pieśń nad Pieśniami. Stawia on Biblii intrygujące, aktualne pytania, choć nie na wszystkie (np. samobójstwo) może ona dać wyraźną odpo-

wiedź. Zauważyć trzeba też odczytanie autora. Wpłata on w swoje rozważania z dużą swobodą ciekawe fragmenty, m.in. z literatury pięknej.

Część druga (*Wprowadzenie w czytanie Biblii*) opracowana jest bardziej wyczerpująco niż pierwsza. Szkoda tylko, że autor i tu skoncentrował się zasadniczo tylko na Starym Testamencie i nie wykorzystał tak narzucającej się w omawianych tu zagadnieniach konstytucji *Dei Verbum* (szczególnie rozdz. 3). Dwa tematy opracowane w tej części (*Jak rozumieć Pismo święte* i *Jak czytać Pismo św.?*) są niezbyt precyzyjnie oddzielone, dlatego zawierają pewne powtórzenia.

Na końcu książki zamieszczona jest *Bibliografia polska w wyborze*. Dobrana jest ona przede wszystkim pod kątem Starego Testamentu (zaznaczone to jest zresztą w pierwszych czterech jej częściach). Mimo to zauważa się pewne niekonsekwencje w postaci tytułów wyraźnie nowotestamentowych (np. II, 3; III, 7 i 10).

Mimo zasygnalizowanych usterek omawiana publikacja stanowi duże osiągnięcie w swoim rodzaju. Na pewno spotyka się z wdzięcznością i uznaniem szerokiego kręgu czytelników, którzy szukają przystępnych pomocy prowadzących do osobistego spotkania ze Słowem Bożym.

Ołtarzew

KS. JULIAN WARZECHA SAC

A. RABINOVICH (text), *Israel*, Gallery Book 1989.

Wydawnictwo amerykańskie Gallery Book, które wypuściło na rynek szereg albumów światowej sławy, jak: „Chiny”, „Tybet”, „Indie”, „Japonia”, zaangażowało dziennikarza urodzonego w Nowym Jorku, pracującego obecnie w Izraelu, Abrahama Rabinovicha, do opracowania albumu „Israel”. Jest to album odznaczający się przejrzystym komentarzem, który pełni rolę przewodnika historycznego, gdzie solidny materiał faktograficzny został zabarwiony ciekawymi opowiadaniem o ludziach, miejscach i zwyczajach. Wspaniałe zdjęcia kolorowe pokazują wiele ujęć i szczegółów, które normalnie uchodzą obserwacji zwiedzających.

Dobrze się stało, że polskie wydawnictwo Sport i Turystyka opracowuje polską wersję tego albumu.

Kraków

KS. JERZY CHMIEL

KS. ST. GRZYBEK *Przygotujcie drogę Panu, Jemu prostujcie ścieżki* (Mt 3, 3). *Homilie na rok A*, Kraków 1989, s. 204.

Polskie Towarzystwo Teologiczne w Krakowie wydało kolejną książkę pióra ks. prof. Stanisława Grzybka, pt. *Przygotujcie drogę Panu, Jemu prostujcie ścieżki* (Mt 3, 3). *Homilie na rok A*.

Homilie ks. Grzybka zawierają zwięzłą i praktyczną egzegezę perykop biblijnych czytanych w roku A. Najczęściej jest to egzegeza Ewangelii. W miarę zastosowań praktycznych egzegeza ta zostaje poszerzona o pierwsze i drugie czytanie mszalne. Homilie mają charakter tematyczny — to znaczy ich treścią jest analiza centralnych idei zawartych w czytaniach danej niedzieli. Analiza ułatwia zrozumienie tekstu oraz zawiera praktyczne wskazania możliwe do stosowania w codziennym życiu chrześcijanina. W *Słowie wstępnym* ks. Profesor zaznacza, iż głównie chodziło mu o to, „aby słuchacz postawił sobie pytania: czego się dziś konkretnie nauczyłem i jakie powinienem wyciągnąć z tej homilii postanowienia? Homilia ma tak zadziałać na uczestnika Mszy św., by wracał do jej treści przez cały tydzień, więcej, by tą treścią żył i wzbogacał nią swoje życie duchowe” (s. 6).

Każda homilia poprzedzona jest *Wprowadzeniem* pomyślanym jako krótka introdukcja, którą celebrans lub komentator może odczytać wiernym przed Mszą św.

Każdą homilię Autor opatruje tytułem. Tytuł z reguły wyraża myśl przewodnią perykopy dnia oraz syntetyzuje treść homilii. W ten sposób Autor ułatwia czytelnikom lub